

**Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет**

***Сутність та перспективи
впровадження
електронної демократії в Україні***

**Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Вінниця, 15 листопада 2016 р.)**

**Вінниця
ВНТУ
2017**

ПРОБЛЕМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У даній роботі розглянуто сутність і зміст понять «електронна демократія» та «електронне урядування». Також окреслено проблеми і небезпеки запровадження системи е-урядування як способу організації державної влади за допомогою систем локальних інформаційних мереж.

Ключові слова: інформаційне суспільство, інформаційно-комунікаційні технології, електронна демократія, державне управління, електронне урядування, захист інформації.

Abstract

In this paper, the nature and content of the concepts of «electronic democracy» and «electronic governance». Also identified are the problems and dangers of the introduction of e-governance as a way of organizing state authority, with local information networks.

Keywords: information society, information and communication technologies, electronic democracy, public administration, electronic governance, protection of information.

Вступ

Розбудова інформаційного суспільства є сьогодні одним із пріоритетних завдань України, яке декларується у багатьох державних нормативно-правових актах, концепціях, програмах та стратегіях розвитку, обговорюється на чисельних наукових та професійних заходах.

Основна частина

Очікуваними наслідками розбудови інформаційного суспільства в Україні, так само, як і в інших країнах, є забезпечення вільного доступу громадян до інформації та сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), що дасть змогу кожній людині повною мірою забезпечити свої інформаційні потреби, підвищити якість особистого життя та, в більш глобальній перспективі, покращить загальний рівень розвитку суспільства в цілому. Інформаційне суспільство повинно будуватися з урахуванням пріоритетності інтересів людини, що передбачає гарантування права на різноманітну інформацію, надання особі широкого спектру можливостей для її створення й накопичення, вільного доступу, користування, розповсюдження та обміну інформацією, які визначені вітчизняним та міжнародним законодавством, прописані у численному ряді декларацій та конвенцій [1]. Саме тому в умовах сьогодення надзвичайно поширеними є поняття «електронної демократії» та «електронного урядування».

Зазвичай під поняттям «електронна демократія» («е-демократія») розуміють форму організації суспільства, за якої громадяни та бізнес залучаються до процесу державного управління та державотворення, а також до місцевого самоуправління за допомогою інформаційних і комунікаційних технологій з метою посилення демократичних процесів в країні. Е-демократія, складаючись з усіх наявних засобів комунікації, дає населенню можливість ініціювати, контролювати та впливати на вироблення та реалізацію найважливіших державно-управлінських рішень у процесі використання послуг електронного урядування.

Під поняттям «електронне урядування» («е-урядування») розуміють таку форму організації державного управління, за якої відбувається активна взаємодія органів державної влади та органів місцевого самоврядування між собою, з суспільством, людиною та громадянином, бізнесом, здійснюється надання повного комплексу державних послуг для всіх категорій громадян та суб'єктів господарювання за допомогою активного використання новітніх ІКТ. Це є одним з інструментів розвитку інформаційного суспільства [2], дієвість якого підтверджується позитивним досвідом країн-лідерів із реалізації механізмів електронного урядування. Такий спосіб організації державного управління дозволяє громадянам, юридичним особам та неурядовим організаціям звертатися до

органів державної влади у віддалений спосіб та в режимі реального часу, а отже суттєво спрощує процес комунікації суб'єктів та об'єктів державного управління. Спрощення комунікації досягається, зокрема, шляхом використання глобальної та локальних інформаційних мереж, що забезпечує доступність та оперативність спілкування з органами державної влади. Таким чином, розвиток електронного урядування сприяє формуванню країни сучасного типу, яка орієнтована, в першу чергу, на забезпечення вільної реалізації прав та свобод своїх громадян [3, с. 7–8].

Минуло вже біля десяти років, як в Україні почали втілюватися окремі елементи електронного урядування, проте його концепції формально й досі не існує. Це пов'язано з різноманітним роду проблемами, які певним чином стримують цей процес.

Як показують результати численних досліджень, запровадження системи е-урядування в Україні сьогодні залежить від політичної волі та фактора «технологічної готовності» країни. За даними Всесвітнього економічного форуму Україна посідає 83-є місце за технологічною готовністю, 90-у позицію за мережевою готовністю, що свідчить про надзвичайно низьке використання ІКТ, 89-е місце серед 139 країн світу за конкурентоспроможністю, що нижче, ніж у держав – членів ЄС і більшості країн СНД, і, нарешті, 68-е місце за рівнем розвитку е-урядування.

Головними перешкодами на шляху запровадження е-урядування в Україні поки що залишаються: проблема цифрової нерівності, висока ціна і складність реалізації системи, відсутність (або недосконалість) юридичної бази, брак висококласних фахівців у державних установах і недостатній рівень заробітної плати. Крім того, необхідно відмітити, що невисокий рівень доступу населення до комп'ютерного обладнання та Інтернету, недостатній рівень компетентності у сфері ІКТ, а також інформованості про електронні послуги, зокрема, обумовлюють низький попит на користування електронними сервісами серед споживачів адміністративних послуг, адже це також є значною проблемою. В той же час, не вирішеними залишаються важливі проблемні питання, насамперед, відсутність чітких критеріїв віднесення інформації до категорії «Для службового користування», недостатня визначеність механізмів щодо персональних даних [4, с. 54–56].

Велике значення має те, що запровадження електронного урядування робить систему державного управління більш уразливою з боку різного роду загроз: кіберзлочинності, кібертероризму, кібервійн, проведення спеціальних інформаційних операцій, розповсюдження недостовірної інформації, маніпулювання свідомістю громадян тощо. Тобто ця система за певних умов може становити небезпеку для країни. Тому обов'язковою підсистемою сучасних інформаційно-телекомунікаційних систем є підсистема захисту інформації, що застосовуються в е-урядуванні, але в Україні вони на даний час перебувають на недостатньо розвинутому рівні [5, с. 28–30].

Експерти вважають, що на виконання всіх вимог щодо впровадження системи електронної демократії в країні необхідно від двох до п'яти років. При цьому повна трансформація потребує постійних зусиль з розвитку електронного управління для забезпечення інтеграції планів з формування електронного урядування з переходом до цифрового суспільства [6, с. 113–116].

Висновки

Отже, для успішного запровадження електронної демократії у нашій країні необхідно вирішити ще чимало проблем. Насамперед треба забезпечити достатню кількість фахівців у цій галузі, які будуть здійснювати відповідні функціональні обов'язки, а також пройти складний шлях вдосконалення системи державного управління орієнтуючись на досвід країн-лідерів. Можливо, саме впровадження системи електронного урядування в Україні допоможе зробити державне управління більш продуктивним та сприятиме уникненню численних розбіжностей та непорозумінь між представниками влади та громадянами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Корнієнко В.О. Правові основи громадянського суспільства сучасної України (інституційний аспект) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / В. О. Корнієнко; кер. роботи Ю. М. Оборотов; Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". – Одеса, 2007. – 19 с.
2. Розпорядження Кабінету міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» [Електронний ресурс]. – Чинний від 13.12.2010. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-%D1%80> (дата звернення 05.11.16). – Назва з екрана.
3. Бабаєв В. М. Текст лекцій з дисципліни «Електронне урядування» / В. М. Бабаєв, М. М. Новікова, С. О. Гайдученко; Харк. нац. ун.-т міськ. госп.-ва ім. О. М. Бекетова. – Х. : ХНУМГ, 2014. – 127 с.

4. Колесніченко І. М. Розвиток електронного урядування в Україні: інституціональний аспект [Електронний ресурс] / І. М. Колесніченко // Бізнес Інформ. – 2014. – № 3. – С. 52–57. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2014_3_9 (дата зведення 05.11.16). – Назва з екрана.

5. Електронне урядування. Опорний конспект лекцій. / С. В. Дзюба, І. Б. Жиляєв, С. К. Полумієнко, І. А. Рубан, А. І. Семенченко. За ред. А. І. Семенченка. – Київ, 2012. – 264 с.

6. Дубов Д. В. Основи електронного урядування: навч. посіб. / Д. В. Дубов, С. В. Дубова. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 176 с.

Крекотень Євген Геннадійович — студент групи РАМ–14б, факультет радіотехніки, зв'язку та приладобудування, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: ra14b.krekoten@gmail.com.

Науковий керівник: **Денисюк Світлана Георгіївна** — доктор політичних наук, професор кафедри суспільно–політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com

Krekoten Evgeniy Gennadievich — Faculty of Radio Engineering, Telecommunication and Electronic Instrument Engineering, e-mail: ra14b.krekoten@gmail.com.

Supervisor: **Denisiyk S. G.** — Doctor of political Sciences, Professor, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com